

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Геолого-географічний факультет

Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру

Д и п л о м н а р о б о т а

_____бакалавра_____

на тему **„Ґрунтово-земельні ресурси Болградського району Одеської області: сучасний стан та перспективи використання”**

„Soil and land resource of Bolgrad district of Odessa region: current state and prospects of use”

Виконав: студент 4 курсу
денної форми навчання
напряму підготовки 6.040104 Географія
Ніколаєв Максим Петрович

Керівник к. геогр. н., доц. Буяновський А. О.

Рецензент к. геогр.н., доц. Пяткова А.В.

Рекомендовано до захисту:

Захищено на засіданні ЕК №____

Протокол засідання кафедри
№ 09 від 08.06.2018 р.

Протокол № ____ від « ____ » ____ р.
Оцінка ____ / ____ / ____
(за національною шкалою, шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри

Голова ЕК

_____ Біланчин Я. М.
(підпис)

_____ Світличний О.О.
(підпис)

Одеса – 2018

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
1. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА БОЛГРАДСЬКОГО РАЙОНУ.....	5
1.1. Рельєф і ґрунтоутворювальні породи.....	5
1.2. Клімат.....	7
1.3. Рослинність.....	8
1.4. Гідрографія.....	10
1.5. Ґрунти і ґрунтовий покрив.....	11
2. МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ СХЕМ ЗЕМЛЕУСТРОЮ АДМІНІСТРАТИВНОГО РАЙОНУ.....	21
3. ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ БОЛГРАДСЬКОГО РАЙОНУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ....	29
ВИСНОВКИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	50
Додаток А. Розподіл земельного фонду Болградського району по територіях рад та населених пунктів.....	51
Додаток Б. Відомість втрат родючого шару ґрунту внаслідок ерозійних процесів на території Болградського району в розрізі територій рад.....	53
Додаток В. Схема землеустрою Болградського району.....	55

ВСТУП

Земельні відносини в сучасному світі відіграють надзвичайно важливу роль. На рівні адміністративного району управління земельними відносинами має досить обмежені можливості, які не можуть суперечити загальнодержавному напрямку розвитку, та за умови ефективного управління, сам процес землекористування може перебувати на вищому рівні організації і давати кращі результати як для землевласників чи землекористувачів, так і для суспільства в цілому. Саме ці аспекти організації та управління земельними ресурсами є найбільш актуальними на сучасному етапі розвитку ринкових відносин і становлення ринку землі в Україні. Антропогенний вплив на ґрунти призводить до їх деградації та спричиняє зниження продуктивності сільськогосподарських угідь. При цьому погіршується якість ґрунтів та здатність їх забезпечувати вирощування екологічно безпечної продукції рослинництва. На сьогодні темпи деградації та втрати високородючих земель постійно зростають. Саме тому досить актуальним завданням сьогодення є оцінювання як стану ґрунтів, їх раціонального використання та збереження, так і комплексно – ґрунтово-земельних ресурсів. Це і визначає *актуальність* дослідження.

Об'єкт дослідження – ґрунтово-земельні ресурси Болградського району Одеської області. *Предметом дослідження* є особливості використання ґрунтових і земельних ресурсів Болградського району Одеської області.

Мета роботи – охарактеризувати особливості використання ґрунтів і земель Болградського району Одеської області.

Поставлена мета вирішувалась через наступні *завдання*:

- охарактеризувати фізико-географічні умови та ґрунти території дослідження;

- оволодіти методикою складання схем землеустрою в межах адміністративного району, зокрема на прикладі досліджуваної території Болградського району Одещини;

- охарактеризувати особливості використання ґрунтово-земельних ресурсів Болградського району Одеської області.

Вихідними даними для написання роботи стали матеріали, отримані під час проходження виробничої та виробничої переддипломної практики на базі державного підприємства «Одеський науково-дослідний та проектний інститут землеустрою». Окрім цього були використані літературні та фондові матеріали кафедри, а також інформаційні джерела з інтернету.

Робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, списку джерел та додатків. В першому розділі наведена фізико-географічна характеристика території Болградського району. В другому – методика складання схем землеустрою адміністративного району. В третьому розділі охарактеризовані земельні ресурси Болградського району та особливості й перспективи розвитку землекористування в Болградському районі.

ВИСНОВКИ

За матеріалами проведених робіт і досліджень в дипломній роботі наведена характеристика фізико-географічних умов досліджуваної території та особливості ґрунто- і землекористування Болградського району Одеської області, також наведені перспективи розвитку ґрунтово-земельних ресурсів даної території. В результаті виконаних робіт і досліджень можна зробити наступні висновки:

1. Болградський район розташований у південно-західній частині Одеської області, у південному жаркому агрокліматичному районі в зоні різнотравно-злакових степів з посушливим кліматом. Переважаючими ґрунтами є чорноземи звичайні малогумусні (58 % площі району), на півдні району – чорноземи південні слабогумусовані (12 % площі району), в долинах річок - лучно-чорноземні ґрунти.

Слабозмиті різновиди ґрунтів по району складають – 42813,10 га, 32,27% від загальної площі району, середньозмиті – 11160,15 га, 8,41%, сильнозмиті – 1220,91 га, 0,92%.

Для запобігання збільшення ерозійних процесів та збереження родючості ґрунтів в першу чергу необхідно визначити придатність сільськогосподарських угідь для використання їх у сільському господарстві (відповідно до агровиробничих груп ґрунтів та стрімкості схилів). Після чого деградовані і малопродуктивні землі потрібно вилучити зі складу ріллі та перевести їх тимчасову консервацію (залуження чи постійну консервацію - переведення у пасовища, сіножаті, під природоохоронні або рекреаційні ділянки), таким чином суттєво збільшиться площа кормових угідь та площа ділянок під лісовими насадженнями, відповідно, зменшиться площа розораності, що в свою чергу зменшить прояв ерозії.

3. До земельних ресурсів Болградського району належать усі землі в межах його території, в тому числі землі, зайняті водними об'єктами, які за

основним цільовим призначенням поділяються на категорії сільськогосподарського і несільськогосподарського призначення. Загальний земельний фонд Болградського району становить – 132680 га. В Болградському районі найбільшу площу займають землі сільськогосподарського призначення, які є найбільш цінним ресурсом і забезпечують найголовніші потреби суспільства – 115826,30 (87,30%). Це зумовлює основний напрямок виробничої діяльності в районі – виробництво сільськогосподарської продукції. Основними товаровиробниками сільськогосподарської продукції є: державні і недержавні сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства, підсобні господарства. До земель сільськогосподарського призначення належать землі, які використовуються: 1) громадянами для ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва, сінокосіння та випасання худоби, ведення товарного сільськогосподарського виробництва (91179,46, 68 га, 72%); 2) сільськогосподарськими підприємствами для ведення товарного сільськогосподарського виробництва (16084,96 га, 12,12%).

Сільськогосподарська освоєність території району надзвичайно висока. Розораність складає 69,08 відсотків. Площа земель під паром складає близько 4 відсотків від освоєних земель. Основну площу посівів складають зернові культури.

Площа пасовищ району складає – 12269,41 га (9,10%), і використовуються громадою для випасання худоби.

4. Земельний фонд Болградського району складають такі категорії земель: землі сільськогосподарського призначення – 87,3%, землі житлової та громадської забудови – 5,26%, землі рекреаційного призначення – 0,01%, землі лісгосподарського призначення – 4,98%, землі водного фонду – 1,56%, землі оздоровчого призначення – 4%, землі історико-культурного призначення – 0,05%, землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики,

оборони та іншого призначення – 0,85%. На сільськогосподарські угіддя припадає – 111817,31 га (84,28%), з них: рілля – 91652,94 (69,08%); багаторічні насадження - 7459,86 га (5,62%); сади – 359,64 га (0,27%); виноградники – 6785,69 га (5,11%); інші багаторічні насадження – 314,53 га (0,24%); сіножаті – 635,10 га (0,48%); пасовища – 12069,41 га (9,10%). На несільськогосподарські угіддя – 4008,99 га (3,02%), з яких: землі під господарськими будівлями і дворами – 1362,68 га (1,03%); землі під господарськими шляхами і прогонами – 1876,41 га (1,41%); інші: сухі канави, кургани, траншеї, ями, скотомогильники – 56,25 га (0,04%); інші землі, не придатні для сільськогосподарського використання (сухі відкриті землі з особливим рослинним покривом – пустирі; кам'яністі місця, піски, яри, мочарі, солончаки) – 713,65 га (0,54%).

Несільськогосподарські землі - 16853,65 га (12,70%), а саме: лісові землі – 6580,90 га (4,96%); землі житлової та громадської забудови – 6980,06 га (5,07%); землі промисловості – 43,64 га (0,03%); відкриті землі (під розробками, кар'єрами, шахтами) – 28,76 га (0,02%); під автодорогами – 680,21 га (0,51%); залізниці – 178,08 га (0,13%); землі пошти та зв'язку – 0,28 (0,00%)га; землі які використовуються для технічної інфраструктури – 1,09 га (0,00%); для видалення відходів – 40,42 га (0,03%); для виробництва та розподілу енергії – 2,41 (0,00%); землі оборони – 3,00 га (0,00%); під кладовищами – 140,71 га (0,11%), зелені насадження загального користування – 3,01 га (0,01%); дачне будівництво – 1,18 га (0,00%); рекреаційна забудова – 14,16 га (0,01%); під гідротехнічними спорудами – 97,38 га (0,07%); відкриті заболочені землі – 553,40 га (0,42%); прибережні захисні смуги – 14,97 га (0,01%), під водоймами – 1385,18 га (1,04%).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атлас почв Украинской ССР / под ред. Н. К. Крупского, Н. И. Полупана. – К.: Урожай, 1979. – 145 с.
2. Болградський район Одеської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [ua.wikipedia.org/wiki/Болградський район](http://ua.wikipedia.org/wiki/Болградський_район).
3. Вернандер Н. Б. Природа Украинской ССР. Почвы / Вернандер Н. Б., Гоголев И. Н., и др.. – К.: Наукова думка, 1986. – 216 с.
4. Ґрунти Одеської області. Карта масштабу 1 : 200000. – К., 1967. – 6 арк.
5. Ґрунтознавство і географія ґрунтів : підручник. У двох частинах. Ч.2 / С. П. Позняк. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 286 с.
6. Земельний кодекс України від 05.12.2003 р. №2768-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2768-14.
7. Земельні ресурси: навчальний посібник / За ред. Паньківа З. П. – Л. : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 272 с.
8. Кліматичний кадастр України [Електронний ресурс]. - К.: ЦГО, 2006. – Назва з екрану.
9. Методика складання схем землеустрою та еколого-економічного обґрунтування використання території / Держкомзем України, ДП «Головний інститут землеустрою». - К., 2008. – 52 с.
10. Морфологічні ознаки і будова профілю ґрунтів: навч. посібник / М. Й. Тортік, П. І. Жанталай, В. І. Тригуб. – Одеса : Фенікс, 2010. – 130 с.
11. Одеське Головне управління Держгеокадастру України. Сайт Головного управління Держгеокадастру в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://odeska.land.gov.ua/>.
12. Одеський регіон: природа, населення, господарство: навч. посібник / О. Г. Топчієв, І. І. Кондратюк, О. І. Полоса та ін.; за заг. ред. О. Г. Топчієва. - Одеса: Астропринт, 2003. -184 с.

13. Природа Одесской области. Ресурсы, их рациональное использование и охрана / [под ред. Г. И. Швевса, Ю. А. Амброз]. – К. - Одесса: Вища школа, 1979. – 144 с.
14. Растительный мир [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://rus-nature.ru>.
15. Стан земельних ресурсів та ґрунтів в Одеській області: регіональна доповідь за 2014 р. [Електронний ресурс]. - Головне управління Держкомзему в Одеській області. – Режим доступу: <http://land.gov.ua>.
16. Схема землеустрою еколого-економічного обґрунтування та охорони земель Болградського району Одеській області. Пояснювальна записка. Книга 1 / ДП «Головний інститут землеустрою» Держкомзему України. - Одеса, 2008. – 378 с.